



Oikeustapauskokoelma

Asia C-595/18 P

**The Goldman Sachs Group v. komissio
vastaan
Euroopan komissio**

Unionin tuomioistuimen tuomio (toinen jaosto) 27.1.2021

Muutoksenhaku – Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Euroopan voimakaapelimarkkinat – Markkinoiden jakaminen hankkeiden yhteydessä – Asetus (EY) N:o 1/2003 – 23 artiklan 2 kohta – Yhtiön joutuminen vastuuseen toisen yhtiön kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä käyttäytymisistä – Ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskeva oletama – Yksikkö, jolla on määräysvalta kaikkiin toisen yhtiön osakkeisiin liittyviin äänioikeuksiin

1. *Kilpailu – Unionin säännöt – Rikkominen – Vastuuseen joutuminen – Emoyhtiö ja tytäryhtiöt – Taloudellinen kokonaisuus – Arviointiperusteet – Olettama, jonka mukaan emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan tai lähes kokonaan omistamissaan tytäryhtiöissä – Emoyhtiö, joka on vastaavassa tilanteessa – Emoyhtiö, jolla on mahdollisuus käyttää kaikkia tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyviä äänioikeuksia (SEUT 101 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohta)*

(ks. 31–36 kohta)

2. *Kilpailu – Unionin säännöt – Rikkominen – Vastuuseen joutuminen – Emoyhtiö ja tytäryhtiöt – Taloudellinen kokonaisuus – Arviointiperusteet – Olettama, jonka mukaan emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan tai lähes kokonaan omistamissaan tytäryhtiöissä – Olettama on kumottavissa – Olettaman, jonka mukaan emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan tai lähes kokonaan omistamissaan tytäryhtiöissä, ja muiden todisteiden yhdistelmä (SEUT 101 artikla)*

(ks. 40 kohta)

3. *Kilpailu – Unionin säännöt – Rikkominen – Vastuuseen joutuminen – Emoyhtiö ja tytäryhtiöt – Taloudellinen kokonaisuus – Arviointiperusteet – Tytäryhtiön käyttäytymiseen kohdistuvan ratkaisevan vaikutusvallan käyttäminen, joka voidaan päätellä tytäryhtiön sen emoyhtiöön yhdistäviä taloudellisia, organisatorisia ja oikeudellisia yhteyksiä koskevien indisioiden kokonaisuudesta – Seikat, joilla ratkaisevan vaikutusvallan olemassaolo voidaan osoittaa – Tosiasiallinen määräysvalta tytäryhtiön*

hallituksessa – Sellaisen yhtiön hallituksessa toimivat hallituksen jäsenet, jotka ovat sidoksissa toiseen yhtiöön konsulttipalvelujen tai konsultointisopimusten kautta (SEUT 101 artikla)

(ks. 93–95 kohta)

Tiivistelmä

Valittajana oleva The Goldman Sachs Group (jäljempänä valittaja) on Yhdysvaltoihin sijoittautunut yhtiö, joka toimii liikepankkina ja sijoitusyhtiönä maailman tärkeimmissä rahoituskeskuksissa. Se oli 29.7.2005–28.1.2009 (jäljempänä rikkomisajanjakso) eräiden perustamiensa rahastojen välityksellä Prysmian SpA:n ja tämän kokonaan omistaman tytäryhtiön Prysmian Cavi e Sistemi Srl:n – kumpikin Italiaan sijoittautuneita yhtiöitä, jotka muodostavat yhdessä Prysmian-konsernin, joka on maailmanlaajuinen toimija merenalaisten ja maanalaisten voimakaapelien alalla – (välillinen) emoyhtiö. Vaikka valittaja omisti alun perin kaikki Prysmianin yhtiöosuudet, tämä omistusosuus pieneni myöhemmin 84,4 prosenttiin, kun osa Prysmianin osakkeista otettiin kaupankäynnin kohteeksi pörssissä 3.5.2007.¹

Vuonna 2008 aloitetun tutkinnan päätteeksi 2.4.2014 antamallaan päätöksellä² (jäljempänä riidanalainen päätös) komissio yhtäältä totesi, että kyse oli sellaisesta SEUT 101 artiklan yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta rikkomisesta ”maanalaisten ja/tai merenalaisten (erikois-)suurjännitekaapeleiden alalla”, joka muodostui maailmanmarkkinoiden jakamisesta kyseessä olevien eurooppalaisten, japanilaisten ja eteläkorealaisten päätuottajien kesken, ja toisaalta määräsi sakkoja niiden osallistumisesta kyseessä olevaan kartelliin.

Valittajan katsottiin olevan rikkomisajanjakson aikana vastuussa Prysmianin emoyhtiönä erottamalla toisistaan tilanne, joka vallitsi siihen saakka, kun osa Prysmianin osakkeista otettiin kaupankäynnin kohteeksi pörssissä, ja myöhempi tilanne. Komissio totesi ensimmäisestä ajanjaksosta, että valittaja oli yhtiöosuuksien luovutuksesta huolimatta ollut edelleen tilanteessa, joka vastasi ainoan ja yksinomaisen omistajan tilannetta, joten unionin tuomioistuimen vahvistamien oikeuskäytännön periaatteiden³ perusteella voitiin olettaa, että se oli käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianin markkinakäyttäytymiseen. Komissio nojautui lisäksi koko rikkomisajanjakson osalta joukkoon seikkoja, jotka toivat esiin valittajan ja Prysmianin väliset taloudelliset, organisatoriset ja oikeudelliset yhteydet, päätelläkseen, että tällaista ratkaisevaa vaikutusvaltaa oli tosiasiallisesti käytetty.

Goldman Sachs riitautti analyysin, jonka komissio oli näin tehnyt katsoakseen sen olevan vastuussa kyseessä olevasta rikkomisesta, ja nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen, jossa se vaati yhtäältä riidanalaisen päätöksen kumoamista sitä koskevilta osin ja toisaalta sille määrätyn sakon määrän alentamista ja joka hylättiin kokonaisuudessaan unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2018 antamalla tuomiolla.⁴ Unionin tuomioistuin hylkää 27.1.2021

¹ Rikkomisajanjakson aikana ajanjaksosta ennen Prysmianin osakkeiden ottamista kaupankäynnin kohteeksi pörssissä käytetään jäljempänä ilmaisua ”ensimmäinen ajanjakso”.

² [SEUT 101] artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia AT.39610 – Voimakaapelit) 2.4.2014 annettu Euroopan komission päätös C(2014) 2139 final.

³ Tuomio 10.9.2009, Akzo Nobel ym. v. komissio (C-97/08 P, EU:C:2009:536, 58 kohta). Ks. myös tuomiot 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce v. komissio ja komissio v. Fresh Del Monte Produce (C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 28.10.2020, Pirelli & C v. komissio (C-611/18 P, ei julkaistu, EU:C:2020:868, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

⁴ Tuomio 12.7.2018, The Goldman Sachs Group v. komissio (T-419/14, EU:T:2018:445).

antamallaan tuomiolla Goldman Sachs:n valituksen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta. Unionin tuomioistuin esittää tässä yhteydessä uusia täsmennyksiä edellytyksistä, joiden täyttyessä emoyhtiöille syntyy tytäryhtiönsä johdosta vastuu kilpailusääntöjä rikottaessa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Unionin tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että unionin yleinen tuomioistuin on katsonut perustellusti, että kun emoyhtiöllä on hallussaan kaikki tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyvät äänioikeudet, komissiolla on oikeus nojautua oletamaan siitä, että kyseinen emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä markkinakäyttäytymiseen. Unionin tuomioistuin näet muistuttaa, että ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevalla olettamalla, sellaisena kuin se on vahvistettu sen oikeuskäytännössä, pyritään siihen, että emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa tytäryhtiönsä käyttäytymisestä, ellei se pysty osoittamaan, että sen tytäryhtiö käyttäytyy markkinoilla itsenäisesti. Olettaman soveltaminen ei siten edellytä sitä, että komissio esittää indisioita, joilla voidaan osoittaa tällaisen vaikutusvallan tosiasiallinen käyttö. Unionin tuomioistuin täsmentää tältä osin, että olettamana perustana ei ole sinänsä se, että emoyhtiö vain omistaa tytäryhtiön kokonaan tai lähes kokonaan, vaan se, missä määrin emoyhtiö käyttää tytäryhtiössään määräysvaltaa tämän omistuksen johdosta. Kun emoyhtiöllä on hallussaan kaikki tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyvät äänioikeudet olematta kuitenkaan tytäryhtiönsä ainoa osakkeenomistaja, se voi silti käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiön käyttäytymiseen. Unionin tuomioistuin huomauttaa, ettei sitä, että valittajalla oli hallussaan kaikki tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyvät äänioikeudet, ollut riitautettu, ja päättelee, ettei unionin yleinen tuomioistuinta voida arvostella valituksessa esitettyllä tavalla siitä, että se rinnasti tällaisen tilanteen tytäryhtiönsä kokonaan tai lähes kokonaan omistavan yhtiön tilanteeseen ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettamana soveltamisedellytysten kannalta.

Unionin tuomioistuin huomauttaa toiseksi siltä osin kuin on kyse niiden seikkojen tutkinnasta, joihin komissio on nojautunut päätelläkseen, että valittaja oli käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä markkinakäyttäytymiseen koko rikkomisajanjakson ajan, että komissio on tukeutunut ensimmäisen ajanjakson osalta kahteen perusteeseen katsoakseen, että valittaja oli vastuussa rikkomisesta, eli ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaan olettamana siitä syystä, että valittajalla oli hallussaan kaikki Prysmianin osakkeisiin liittyvät äänioikeudet, ja päätelmäänsä, jonka mukaan valittaja oli tosiasiallisesti käyttänyt tällaista vaikutusvaltaa Prysmianiin Koska komissiolla oli oikeus nojautua tällaiseen olettamana, kuten edellä esitetystä ilmenee, ja koska unionin yleinen tuomioistuin ei ollut tehnyt oikeudellista virhettä päätellessään, ettei valittaja ollut onnistunut kumoamaan tätä olettamana, unionin tuomioistuin katsoo, että valitus on tehoton siltä osin kuin se koskee unionin yleisen tuomioistuimen päätelmiä toisesta perusteesta, johon komissio on tukeutunut katsoakseen valittajan olevan vastuussa kyseessä olevasta rikkomisesta kyseisenä ajanjaksona.

Unionin tuomioistuin toteaa ajanjaksosta sen jälkeen, kun osa Prysmianin osakkeista otettiin kaupankäynnin kohteeksi pörssissä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan, että tältä osin saattoi olla merkitystä muilla emoyhtiön ja sen tytäryhtiön välisillä henkilöyhteyksillä kuin tehtävien päällekkäisyyden perustuvilla yhteyksillä, koska tällaiset yhteydet saattavat kuvata yhden taloudellisen yksikön olemassaoloa. Unionin yleinen tuomioistuin on siis perustellusti katsonut, että henkilöyhteyksillä, jotka johtuvat yhtiön hallituksen jäsenen konsultointitoiminnasta toisessa yhtiössä, on merkitystä.

Unionin tuomioistuin huomauttaa lopuksi, ettei Prysmianille ole myönnetty minkäänlaista alennusta sakosta, koska kyseisen konsernin yhtiöiden nostama kanne on ollut tulokseton,⁵ joten valittaja ei voinut vaatia, että sille myönnettäisiin tällainen alennus. Näin ollen valitus hylätään kokonaisuudessaan.

⁵ Tuomio 12.7.2018, Prysmian ja Prysmian Cavi e Sistemi v. komissio (T-475/14, EU:T:2018:448), joka on vahvistettu 24.9.2020 annetulla tuomiolla Prysmian ja Prysmian Cavi e Sistemi v. komissio (C-601/18 P, EU:C:2020:751).